

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ Η ΕΝΟΤΗΣ ΑΥΤΗΣ

ΕΞ ΕΠΟΨΕΩΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ

(Ὁρθόδοξος θεώρησις κειμένων τοῦ Παγκ. Συμβ. Ἐκκλησιῶν, Γενεύη 1976)

Β*

Υ Π Ο

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ Ι. ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ

Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Εἰσαγωγικὸν σημεῖωμα

Τὸ ἀκολουθοῦν νέον σημεῖωμα «περὶ τῆς Ἐκκλησίας ἐξ ἐπόψεως Ὁρθοδόξου», ἀφορᾷ εἰς ὠρισμένα σημεῖα, ἅτινα φυσικῶς ἀνήκουν καὶ εἰς τὸ θέμα «Ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας», δι' ὃ καὶ ἀποτελοῦν συμπλήρωμα τῆς δημοσιευθείσης εἰς προηγούμενον τεῦχος τῆς Θεολογίας ἐκθέσεως (1976,1, σελ. 177 ἐξ.), δι' ἐξετάσεως ἄλλων σημείων ἢ πλευρῶν τοῦ μεγάλου θέματος: Ἐκκλησία ἐξ ἐπόψεως Ὁρθοδόξου. Ἡ ἐμπειρία καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ γνῶσις συνδεόμεναι μετὰ τῆς γνώσεως τῶν πηγῶν καὶ τῆς ἱστορίας παρέχουν τὴν βάσιν νέων τινῶν παρατηρήσεων, γενομένων ἐξ ἀφορμῆς τῆς συνόδου τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν Γενεύῃ (8-18 Αὐγούστου 1976).

Ἐνταῦθα ὅμως πρέπει νὰ σημειωθῇ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐτόνισα τόσον ἐν Γενεύῃ ὅσον καὶ πρὸ πάντων εἰς τὸ Β' Συνέδριον τῶν Ὁρθοδόξων Θεολογικῶν Σχολῶν (19-29 Αὐγέστου 1976) τὸ συγκροτηθὲν ἐν Πεντέλῃ, ὅτι δηλαδὴ ἡμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι δὲν πρέπει νὰ χρησιμοποιῶμεν τὸν ὄρον «Κοινότης», ὃν χρησιμοποιοῦν οἱ Προτεστάνται (Gemeinde), ἐξαίροντες διὰ τούτου τὴν αὐτοτέλειαν αὐτῆς καὶ τὴν κατ' αὐτοὺς σχέσιν πρὸς τὰς Ἀποστολικὰς Κοινότητες Ἱεροσολύμων, Θεσσαλονίκης, Ἀθηνῶν κ.λ.π., διότι δι' ἡμᾶς αἱ ἀρχικαὶ ἐκεῖναι Ἀποστολικαὶ κοινωναὶ ἦσαν καὶ ἀπετέλεσαν καὶ ὠνομάζοντο καὶ ὠνομάζονται Ἐκ κ λ η σ ί α ι. Αἱ Ἐκκλησίαι αὐταὶ αἱ ἀποστολικαὶ μετὴν ἐν αὐταῖς διαδοχὴν τῶν Ἀποστόλων ἐν τοῖς Ἐπισκόποις διεμορφώθησαν ταχέως εἰς Ἐπισκοπὰς, δι' ὃ καὶ ἐπὶ δύο αἰῶνας περίπου ὑπῆρχεν εἰς ἐκάστην περιοχὴν μί α Ἐ π ι σ κ ο π ῆ μ ε θ ὄ ἔ ν ὄ ς Ἐ π ι σ κ ὀ π ο υ κ αὶ μ ι ᾶ ς Θ ε ἰ ἰ α ς

* Μία πρώτη ἐξέτασις τοῦ θέματος ἐγένετο καὶ ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ Περιοδικῷ «Θεολογία», τόμ. ΜΖ' (1976), σελ. 177-179.

Εὐχαριστίας, ἐν ἧ ἤσαν συλλειτουργοὶ οἱ Πρεσβύτεροι (Πρβλ. Ἰγνάτιον πρὸς Φίλιπ., κεφ. 4) — εἰς τινὰς περιοχὰς ἐπεκράτει διὰ τὸ συναμφοτέρον τὸ «πρεσβύτεροι-ἐπίσκοποι» (π.χ. Κρήτη, Μικρὰ Ἀσία, Ἑλλάς, Ἰταλία) — καὶ οἱ διάκονοι. Πολὺ βραδύτερον — περὶ τὰ μέσα τοῦ γ' αἰῶνος — προῆλθεν ἐξ αὐτῶν αἱ ἐνορίαί, ὡς οἰοεὶ κύτταρα τῆς μιᾶς Ἐπισκοπῆς καὶ μιᾶς Θ. Εὐχαριστίας, τελουμένης ἐν τῇ ἐνορίᾳ ἐν ὀνόματι τοῦ Ἐπισκόπου (Πρβλ. Ζηζιούλα Ἰωάννου, Ἡ Ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Θείᾳ Εὐχαριστίᾳ καὶ τῷ Ἐπισκόπῳ κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας, Ἀθήναι 1965).

Εἶναι κατὰ ταῦτα ἐπιβεβλημένον ν' ἀπαλειψώμεν τὴν ἔκφρασιν «κοινοτήτης» καὶ νὰ χρησιμοποιώμεν τὸν θαυμαστὸν ὄρον Ἐκκλησία, ὅστις ἀκριβῶς διότι ἐχρησιμοποιήθη πολλαπλῶς: Ἐκκλησία (ἐνοεῖται τοῦ Χριστοῦ, Ματθ. 16,18 καὶ 18,17) διὰ τὸ ὅλον ἢ τὴν πρώτην Ἐκκλησίαν τῶν Ἱεροσολύμων (Πράξ. 5,11· 7,38· 8,1 καὶ 3), ἢ τὴν περιοχὴν (Ἰουδαίας, Γαλιλαίας) ἢ τῆς πόλεως (Ἀντιοχείας, αὐτόθι 11,28) ἢ ἄλλων περιοχῶν (Κορίνθου, Θεσσαλονίκης, Γαλατῶν κ.λ.π.) καὶ μάλιστα διὰ τὴν Θείαν Εὐχαριστικὴν σύναξιν (Α' Κορινθ. 11,16 καὶ Ζηζιούλα Ἰωάννου, ἐνθ' ἄνωτ.) ἀπεδόθη ὀριστικῶς εἰς τὸν τόπον τῆς τελéseως τῆς Θ. Εὐχαριστίας, τὸν Ναὸν τῆς ἐνορίας, ὀνομαζομένου Ἐκκλησία (π.χ. τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, τοῦ Ἀγίου Νικολάου κ.λ.π.). Πᾶσαι αἱ ἐνορίαί—Ἐκκλησίαί ἀποτελοῦν ἐνότητα ἐν τῇ ταυτότητι τῆς Ἐπισκοπῆς—Ἐκκλησίας, ὡς ὀργανικὸν ὅλον. Αἱ ἀνεξάρτητοι ἀπ' ἀλλήλων Ἐπισκοπαὶ ὑπάρχουσι νῦν ὡς ἐνότητες ἐν τῇ ταυτότητι στενωῶς συνδεδεμένα καὶ διὰ τῆς Συνοδικῆς κοινωνίας. Οὐδεὶς ξένος δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς ἐνορίαν, διότι αὕτη ἀποτελεῖ κύτταρον τῆς Μιᾶς Ἐπισκοπῆς, ἐν ἧ ἡ εὐθύνη τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐνότητος ἀνήκει εἰς τὸν Ἐπίσκοπον καὶ τοῖς συλλειτουργοῖς αὐτοῦ τοῖς πρεσβυτέροις, τῶν διακόνων μὴ ἀσκούντων λειτουργικὴν ἐξουσίαν.

Ἐνεκα τῶν σοβαρῶν καὶ πηγαίων τούτων δεδομένων καὶ πεποιθήσεων δυνάμεθα νὰ ἰσχυρισθῶμεν, ὅτι ὁ ὄρος Ἐκκλησία ἐνέχει ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐννοίαν τῆς ἐνότητος ἐν Χριστῷ τ.ἐ. ἐν τῇ Θ. Εὐχαριστίᾳ καὶ τῷ Ἐπισκόπῳ, ὡς διαδόχῳ τῶν Ἀποστόλων καὶ ἐγγυητῇ τῆς Ἀποστολικῆς καὶ Καθολικῆς Πίστεως. Ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἡ Θρησκεία καὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἡ μία καὶ μόνη τῆς μιᾶς καὶ τελικῆς ἐν Χριστῷ Ἀποκαλύψεως.

ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ:

«Πίστις καὶ Μαρτυρία»

τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς ἐξήγησιν τῶν ἐννοιῶν:

α) «Συνοδικὴ Κοινωνία» [Konziliare Gemeinschaft]

β) «Αὐθεντία» [Autorität]

γ) «Κοινοτικὴ Ζωή» [Gemeindeleben]

δ) Πῶς διδάσκεται σήμερον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δεσμευτικῶς
[Wie wird in der Kirche verbindlich gelehrt]ἐξ ἐπόψεως Ὁρθοδόξου¹.

Εἰς τὴν ἔκθεσιν τοῦ Πι τμήματος τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν Nairobi τῆς Kenya (Ε' κατὰ σειράν, 24 Νοεμβρίου-10 Δεκεμβρίου 1975) καὶ εἰς τὴν σελ. 26 τῆς σχετικῆς ἐκδόσεως (Frankfurt am Main 1976) εἶναι γεγραμμένον:

Ἡ ἔννοια «Συνοδικὴ Κοινωνία» (Konziliare Gemeinschaft) πολυλάκις παρεξηγήθη. Αὕτη ἀποσκοπεῖ οὐχὶ εἰς τινὰ σύλληψιν (τῆς ἰδέας) τῆς Ἑνότητος, ἣ ὅποια διακρίνεται ἀπὸ τὴν πλήρη ὀργανικὴν ἐνότητα, ἣ ὅποια περιεγράφη ἀπὸ τὴν Δήλωσιν² τοῦ Νέου Δελχί (1961), ἀλλὰ ἀποβλέπει ἵνα τὴν ἐνότητα ταύτην τὴν ὀρίση ἀκριβέστερον».

Εἰς ταῦτα παρατηρῶ τὰ ἑξῆς:

1. Βλ. Περιοδικὸν «Θεολογία», ἐνθ' ἄνωτ. Τὸ παρὸν εἶναι μετάφρασις τοῦ ἐπιδοθέντος γερμανιστὶ γεγραμμένου πρὸς τὴν Γενικὴν Γραμματεῖαν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐστάλη δὲ τὸ ἐν λόγῳ σημείωμα διὰ τῆς ἀκολουθούτου ἐπιστολῆς:

«Ἐν ὄψει τῆς ἐλλείψεως χρόνου εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς (Plenum) σᾶς παρακαλῶ ἐπειγόντως καὶ εὐγενῶς νὰ διατάξητε, ἵνα τὸ συνημμένον χειρόγραφον γραφῆ, ὡς μικρὰ συμβολὴ εἰς τὰ ζητήματα τῆς Προγραμματικῆς ἐνότητος «Συνοδικὴ Κοινωνία, Αὐθεντία, καὶ Κοινοτικὴ Ζωή (ἐννοεῖται Ἐκκλησιαστικὴ) καὶ πῶς διδάσκεται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δεσμευτικῶς». Πρόκειται περὶ θεμελιωδῶν ἐννοιῶν διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ Θεολογίαν. Ἡ συμβολὴ δέον νὰ διανεμηθῆ εἰς τοὺς συναδέλφους τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. Θὰ ἤμην εὐγνώμων διὰ τὴν διανομὴν ἀγγλικῆς μεταφράσεως.

Ἰμέτερος

Καθηγητῆς Γεράσιμος Ἰω. Κονιδάρης
(Ἐκκλησία Ἑλλάδος).

2. Αἱ ἀκολουθοῦσαι παρατηρήσεις ἀποτελοῦν ἐπεξηγήσιν τῆς συμβολῆς τῆς Ὁρθοδόξου Ἀντιπροσωπείας εἰς τὸ Τμήμα Ἑνότητος τοῦ Ν. Δελχί (1961), περὶ τῆς Οἰκουμενικότητος ἐν χώρῳ καὶ ἐν χρόνῳ, ἐξ ἐπόψεως «Καθολικῆς Ὁρθοδόξου». Προσθήκη μὴ ὑπάρ-

Εἰς τὴν περισσότερον δραματικὴν θεώρησιν τῆς Ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἀκολουθεῖ εἰς τὸ κείμενον (σελ. 27) ὑπάρχει ἡ ὀρθὴ παρατήρησις, καθ' ἣν «**Σ υ ν ο δ ι κ ῆ Κ ο ι ν ω ν ί α**» προϋποθέτει κυριολεκτικῶς τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας³. Καὶ αὐτὸ εἶναι ἀκριβῶς ἐκεῖνο τὸ μέγα πρόβλημα τὸ ὁποῖον ἔβλεπεν ὀρθῶς ἡ παλαιὰ Ὁργάνωσις (ἐννοεῖται: Πίστεως καὶ Τάξεως) ὡς κύριον πρόβλημα.

Ἡ περὶ τὸ πρόβλημα τοῦτο συγκέντρωσις (ἀναφέρομαι εἰς τὸ θέμα): Ἐννοια καὶ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας ἐφαίνετο εἰς ἐμὲ πάντοτε ὡς ἡ μεγίστη ἀποστολὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Συμβουλίου.

Διὰ τῆς διευρύνσεως τοῦ προγράμματος, ἡ ὁποία ἠκολούθησε διὰ τῆς νέας Ἐνότητος «**Π ί σ τ ι ς κ α ι Μ α ρ τ υ ρ ί α**», καὶ ἡ ὁποία εὐρίσκεται πρὸ ἡμῶν διὰ τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐλέγχου (Prüfungsausschuss: Νέα Ἐπιτροπή) φαίνεται εἰς ἐμέ, ὡς Ὁρθόδοξον Θεολόγον καὶ παλαιὸν φίλον τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως (πρώτη συνάντησις μετ' ἐνὸς λόγῳ κινήσιν ἐγένετο τὸ 1933 ἐν Rengsdorf τοῦ Ρήνου — προτάσει τοῦ Ἀμίλκα Ἀλιβιζάτου ἐκλήθη ἐκ Βερολίνου τὸν Μάρτιον τοῦ 1933), ὡς καθιστῶσα προβληματικὴν τὴν προαγωγὴν τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Ἐνώσεως τῆς Χριστιανωσύνης. Ἐκτιμῶ πλήρως τὴν συντελεσθεῖσαν ἐργασίαν, ἡ ὁποία εἰς τὸ (παρεχόμενον) ὕλικόν δαμάζει τόσα ζητήματα.

Ἐν ὄψει τῶν ἀπόψεων, αἱ ὁποῖαι ἐκτίθενται εἰς τὸ κείμενον Nairobi καὶ περὶ τῶν ὁποίων ὠμίλησα ἤδη, καὶ ἐν συναφείᾳ πρὸς τὴν ἀναγκαῖότητα νὰ ἔχωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν τὰς ἐμπειρικὰς ἐκκλησιαστικὰς πραγματικότητας, διὰ τὴν ἀποσαφήνισιν τῶν τεσσάρων ἐνοιῶν. **Σ υ ν ο δ ι κ ῆ Κ ο ι ν ω ν ί α**, **Α ὐ θ εν τ ί α**, **Κ ο ι ν ο τ ι κ ῆ Ζ ω ῆ** (Gemeindeleben) καὶ π ῶ ς δι δ ά σ κ ε τ α ι σ ῆ μ ε ρ ο ν ἐ ν τ ῆ Ἐ κ κ λ η σ ί α δ ε σ μ ε υ τ ι κ ῶ ς,

χουσα εἰς τὸ γερμανικὸν κείμενον: Ὁ ὅρος «**Κ α θ ο λ ι κ ῆ Ὁ ρ θ ὄ δ ο ξ ο ς**» εἶναι ἱστορικῶς ἀκριβέστερος τοῦ δογματικῶς ἀκριβοῦς «**Ὁ ρ θ ὄ δ ο ξ ο ς Κ α θ ο λ ι κ ῆ**», ἐπειδὴ ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία οὕσα ὄντως καὶ ὀνομαζομένη «**Κ α θ ο λ ι κ ῆ**» ἐτόνισεν, ἰδία ἀπὸ τοῦ πρώτου Σχίσματος τοῦ Θ' αἰῶνος, τὴν διατήρησιν ἐν τῇ πίστει, τῷ πολιτεύματι, τῇ λατρείᾳ καὶ τὰς οἰκουμενικὰς φελελευθέρως τάσεις ὀρθοδόξως τὴν ἀρχαίαν Καθολικότητα τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ τοιαύτη συνειδητὴ ὀνομασία παρίσταται διὰ τῆς προσθήκης τῆς λέξεως «**Ὁ ρ θ ὄ δ ο ξ ο ς**», εἰς τὸν ἀρχαῖον χαρακτηρισμὸν «**Κ α θ ο λ ι κ ῆ**» = Οἰ κ ο υ μ ε ν ι κ ῆ. Τούτου ὅμως προηγῆθη ἡ παρ' Ἰγνατίῳ (Σμυρν. 8,1) χρῆσις τοῦ ὄρου «**Κ α θ ο λ ι κ ῆ Ἐ κ κ λ η σ ί α**» τ.ἔ. πλήρης, ὡς ἔχουσα τὸν ὄλον Χριστὸν ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ Εὐχαριστιακῇ συνάξει (πρβλ. καὶ Φιλ. 4).

3. Προσθήκη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μετάφρασιν: Περὶ τοῦ προβλήματος τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας, ὅπερ τόσον θαυμαστῶς ἐκθέτει ὁ Ἰγνατίος εἰς τὰς πρὸς Φιλαδελφεῖς (κεφ. 4) καὶ Σμυρναίους ἐπιστολάς του, ὁ θεὸς καὶ μάρτυς τῆς Ἐκκλησίας τῶν Χρόνων τοῦ Τραϊανοῦ (98-117), ἐγράφησαν πολλὰ καὶ μάλιστα τελευταίως κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν ἐξ ἐπόψεως ἀρχαίας Καθολικῆς Ὁρθοδόξου. Ἰδὲ Βιβλιογραφίαν ἐν τέλει.

μοί φαίνεται ἀναγκαία ἡ σπουδὴ καὶ σύντομος ἐκθεσις τῶν περὶ τούτων Ὁρθόδοξων ἀπόψεων. Πρόκειται περὶ θεμελιωδῶν ζητημάτων, τὰ ὅποια δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀποκρύψωμεν.

Ἀνεξαρτήτως τῶν διαφορῶν εἰδῶν τῶν Συνόδων — ὑψίστη κατὰ τὴν Ὁρθόδοξον ἀποψιν ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος — εἴμεθα ὑποχρεωμένοι πρὸς διασάφησιν τῆς ἐννοίας «τῆς Συνοδικότητος» νὰ ἐξετάσωμεν τὰ ἐπόμενα:

1. Συνοδικὴ κοινωνία, εἶναι δι' ἡμᾶς μία κοινωνία τῶν ἐπισκοπικῶς συντεταγμένων Ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ, αἱ ὅποια παρουσιάζουσι Ἐνότητα ἐν τῇ ταυτότητι⁴ τῆς πίστεως, ἐν τοῖς θεμελίοις τοῦ πολιτεύματος καὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου — ἡ συνοδικότης εἶναι θεμελιῶδες στοιχεῖον — ἐν τῇ λατρείᾳ καὶ εἰς τὸ ἦθος. Ἡ Ἀγία Γραφή ὡς γεγραμμένη παράδοσις καὶ ταυτοχρόνως ὡς μέσον τῶν Συνόδων κυβερνοῦν τὰς Ἐκκλησίας, ὡς ἐνότητα.

2. Ἡ ἐν τῇ ταυτότητι ἐνότης (Identitätseinheit) ἦτο καὶ εἶναι κἀθετος (vertikal) ὡς παράδοσις τοῦ Ἀποστολικοῦ κηρύγματος καὶ ὀριζοντία διότι ἡ Συνοδικὴ Κοινωνία ἐδράζεται ἐπὶ τῆς ἰσότητος τῶν Ἐπισκόπων, ὡς διαδόχων τῶν Ἀποστόλων (Εὐσεβ. 1,1. [πληθυντικὸς ἀριθ.] «διαδοχαὶ Ἀποστόλων» ἐν τοῖς Ἐπισκόποις), ὡς αὐθεντικῶν φορέων τοῦ γνησίου Ἀποστολικοῦ κηρύγματος (Πρβλ. Ἠγήσιππον καὶ Εἰρηναῖον εἰς τὸ ἔργον Γερασίμου Ἰω. Κονιδάρη: Εἶναι δυνατὴ συμφωνία ἐν τῇ οἰκουμένῃ, ἐν τῇ εὐχαριστίᾳ καὶ τῇ λειτουργίᾳ (Amt ἕπερ παρ' ἡμῖν Ἱερωσύνη). Πρόκειται περὶ ἔργου γεγραμμένου γερμανιστὶ καὶ δίδοντος ἀπάντησιν εἰς τὸ πρόβλημα διὰ τὰς ἐρεῦνας τῶν πηγῶν τῶν δύο πρώτων αἰώνων. Παρεδόθη πρὸς ἐκτύπωσιν σελ. 545).

3. Ἐνεκα τούτου ἡ Συνοδικὴ Κοινωνία ἀποτελεῖ κοινωνίαν Εὐχαριστιακὴν, ἐν ἧ ἡ Ἀποστολικὴ Πίστις καὶ Παράδοσις καὶ τὰ Μυστήρια καὶ δὴ καὶ τῆς Ἱερωσύνης, μετὰ τῆς διαδοχῆς τῶν Ἀποστόλων, συνδέονται ἀναποσπᾶστως ἀπὸ τῆς Ἀποστολικῆς καὶ Μεταποστολικῆς Ἐποχῆς.

«Ἡ κατάστασις» («καθιστάναί») ἐν Ἀ' Κλήμεντος, Κεφ. 40-44 καὶ 54) τῶν λειτουργῶν καὶ δὴ καὶ πρώτου τοῦ Ἐπισκόπου εἰς τὴν Θ. Εὐχαριστίαν εἶναι τὸ καθοριστικὸν γεγονός διὰ τὴν ἐνότητα τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ὑπαρξις καὶ ὁ καθορισμὸς τῆς Ἐνότης τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, εὐρίσκεται σαφῶς ἐν τῇ συναφεῖᾳ ταύτῃ (Πρβλ. Συμβολὴν τῶν Ὁρθόδοξων εἰς τὸ Τμῆμα Ἐνότης—Sektion Unity τῆς Γ' Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ Παγκοσμίου τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐκδεδομένην ὑπὸ Γ. Κονιδάρη, Θεο-

4. Βλ. κατωτέρω 2.

λογία, 1962). Ἡ ποιμαντικὴ καὶ ἡ φροντίς διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἐναποθεθιμένα εἰς τὸν Ἐπίσκοπον μετὰ τῶν πρεσβυτέρων⁵, ὡς συνυπευθύνων εἰς ὑποχρεώσεις καὶ καθήκοντα.

4. Ἐπακόλουθον τῶν ἀντιλήψεων τούτων εἶναι, ὅτι ἡ ἀναγνώρισις ἄλλων τοπικῶν κοινοτήτων—Ἐκκλησιῶν, ὡς χριστιανικῶν, ἐξαρθᾶται ἐκ τῶν δεδομένων καὶ παραδεδομένων ὀρισμῶν.

Τὸ Κήρυγμα τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ Βάπτισμα καὶ ἡ ἰδιάζουσα σύνδεσις τῶν δύο μυστηρίων, τ.ἔ. τῆς Ἱερωσύνης καὶ τῆς Θ. Εὐχαριστίας, ἀποτελοῦν χαρακτηριστικὰ διὰ τὴν ἀληθῆ Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ.

5. Περαιτέρω δέον νὰ προστεθῆ, ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος, ὡς ὑπεύθυνος ἡγέτης ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ του τῆς κατὰ τόπον Ἐκκλησίας⁶ καὶ ἡ Συνοδικὴ κοινωνία τῶν Ἐκκλησιῶν, πραγματοποιῶνται διὰ τῶν ἐπισκόπων, εἶναι δὲ συνδεδεμένοι ὑποχρεωτικῶς πρὸς τοὺς «ἄβρους» καὶ τοὺς Ἱ. Κανόνας, ὡς Κανόνας τοῦ βίου τῆς Ἐκκλησίας, διότι ἔχουν γίνεαι ἀποδεκτοὶ ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Ἔνεκα τούτων ἡ Ἀγ. Γραφὴ καὶ ἡ Ἱερὰ Παράδοσις, ὡς θεμελιώδεις κοινὰί ρίζαι ἀποτελοῦσι τὰς προϋποθέσεις διὰ τὴν ὑποχρεωτικὴν—δεσμευτικὴν (διὰ τῆς πίστεως) εἰς τὴν Καθολικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ὡς συνεχείας τῆς ἀρχαίας ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας.

6. Ἡ ἀλήθεια ἐπιβεβαιουμένη ἐν τῇ ἐσωτερικῇ ἀκολουθίᾳ, πιστοποιεῖται τόσον εἰς τοὺς ἄβρους τῆς πίστεως ὅσον καὶ εἰς τὰ κοινὰ θεμέλια τοῦ πολιτεύματος, τῆς λατρείας καὶ τοῦ ἤθους. Οἱ ἀποφασιστικοὶ οὗτοι παράγοντες εἶναι μεγίστης σημασίας διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς συνεχείας τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἀναγνώρισις τῶν θεμελιωδῶν τούτων ἀληθειῶν ὑπὸ τῆς συνειδήσεως τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, τ.ἔ. τοῦ κλήρου καὶ τῶν λαϊκῶν διὰ μέσου τῶν αἰώνων καὶ εἰς πάντα τόπον, ἀποτελοῦν τὴν οἰκουμενικότητα ἐν χώρῳ καὶ χρόνῳ τῆς Καθολικῆς Ὁρθοδοξίας.

7. Ἡ διαφύλαξις τῶν εἰρημένων χαρακτηριστικῶν τῆς Ὁρθοδοξίας

5. Κονιδάρη Γερασίου Ἰω., Περὶ τῆς φερομένης διαφορᾶς μορφῶν ἐν τῷ πολιτεύματι τοῦ ἀρχικοῦ Χριστιανισμοῦ (34-156 μ.Χ.). Πορίσματα φιλολογικῆς καὶ ἱστορικῆς ἐρεῦνης. [Πρακτικὰ αὐτοπροσώπου ἀνακοινώσεως εἰς Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν 1957], Ἀθῆναι 1959². Βλ. καὶ 2αν γαλλικὴν ἔκδοσιν τοῦ περιοδικοῦ «Istina», Paris 1966.

6. Αἱ ἐνορίαι δέον νὰ θεωρῶνται ὡς κύτταρα τῆς μιᾶς Ἐπισκοπικῆς συντεταγμένης Ἐκκλησίας. Ἔνεκα τοῦ σοβαροῦ τούτου λόγου δὲν εἶναι ἐπιτετραμένον οἱ Ὁρθόδοξοι νὰ θεωρῶμεν τὰς ἐνορίας ὡς ἀποτελούσας ἐκκλησιαστικὰς κοινότητες (Gemeindeleben), ὡς ὁ Προτεσταντισμός, ἀλλὰ μόνον ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἔννοιαν, ἀναπόσπαστα μέλη τῆς Ἐπισκοπικῆς Ἐκκλησίας, ἐχούσης ταυτότητα πρὸς τὰς ἄλλας.

διὰ τῆς Ἀποστολικότητος καὶ Καθολικότητος ἀποτελοῦν θεμελιώδεις ὑποχρεώσεις καὶ ταυτοχρόνως δίδουν Αὐθεντίαν τόσον εἰς τοὺς Ἐπισκόπους ὡς διαδόχους τῶν Ἀποστόλων ὅσον καὶ ὡσαύτως εἰς τὰς Συνόδους.

8. Ἐπὶ τῶν θεμελιῶν τούτων ἐδράζεται ἡ συμφωνία (konsensus) ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, τῷ πολιτεύματι καὶ εἰς τὸ ἦθος ἐν καθέτῳ καὶ ὀριζοντίῳ ἐννοίᾳ. Ἡ ὑποχρεωτικὴ καὶ δεσμευτικὴ διὰ τοὺς πιστοὺς διδασκαλία εἶναι συνδεδεμένη πρὸς ταῦτα.

9. Ἀκριβῶς ἕνεκα τούτων δὲν δύναται ἡ Καθολικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία κατ' οὐδένα τρόπον, ὡσαύτως ἐν Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ συνεργομένη, νὰ καταργήσῃ ἢ νὰ ἀλλοιώσῃ «Ὁρους» τῆς πίστεως τῶν 7 Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Ἀλλὰ δύναται βεβαίως νὰ τοὺς ἐρμηνεύσῃ ἐκ νέου διὰ διασαφήσεων, δηλώσεων (Deklarationen).

10. Νέοι ὅροι, ἀφορῶντες νέα ζητήματα δύναται νὰ δημιουργηθῶσιν, ἀλλὰ ὑποχρεωτικῶς ἐν συμφωνίᾳ πρὸς τὴν Ἀγ. Γραφὴν καὶ τὴν Παράδοσιν, εἰς ἣν ὡσαύτως ἀνήκουσιν αἱ 7 Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι καὶ αἱ ἐπὶ ὠρισμένον θεμάτων συμφωνίαι τῶν Πατέρων (Konsensus Patrum). Ὁφείλου τοιοιτοτρόπως νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὴν Συνέχειαν (Kontinuität) καὶ ν' ἀναδεικνύσῃ τὴν πραγματικὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἐσωτερικὴν ἀκολουθίαν αὐτῶν (ἐννοεῖται ἐν τῷ συστήματι τῶν Χριστιανικῶν Δογμάτων).

11. Τοιοιτοτρόπως δὲν δύναται αἱ Καθολικαὶ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, ὡς ἡ μία Ἐκκλησία καὶ ὡς Συνοδικὴ Κοινωνία κατ' οὐδένα τρόπον νὰ καταργήσῃ ἢ ἀλλοιώσῃ τὴν Σύνοδον ὡς ἀποφασιστικὸν παράγοντα εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ. Σκέπτομαι π.χ. τὴν Α' Βατικανὴν Σύνοδον (1870), ἡ ὁποία διὰ τῶν ἀποφάσεών της περὶ τοῦ Πάπα ὡς ὄργανου τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ὑπεβίβασε τὴν Σύνοδον εἰς συμβουλευτικὸν ὄργανον. (Τοιοῦτόν τι εἶναι ἀδύνατον ἐν τῇ Ὁρθόδοξῳ Ἐκκλησίᾳ).

12. Ἡ Συνοδικὴ Κοινωνία τῶν Ἐπισκόπων, ὡς διαδόχων τῶν Ἀποστόλων, ὡς Κοινωνία πίστεως καὶ Θείας Εὐχαριστίας, κέκτηται κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ πολιτεύματος τῆς Ἐκκλησίας τὴν Αὐθεντίαν ἐν τῇ πίστει, διότι εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τὴν διατήρησιν τῆς Ἀποστολικότητος τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἐνόητος καὶ τῆς ἐγκυρότητος τῶν μυστηρίων. Ταῦτα ἀποτελοῦν ἀποφασιστικοὺς ὅρους διὰ τὴν ὑπαρξίν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἐγγυᾶται (ἐννοεῖται ἡ Συνοδικὴ Κοινωνία) ὡς Ἱεραρχία τὴν παρουσίαν τοῦ Ἀγ. Πνεύματος ἐν τῇ Τριάδι τόσον εἰς τὴν ζωὴν ὅσον καὶ τὸ Σωτηριῶδες ἔργον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Καρμίρη Ἰωάννου, Δογματικῆς τμήμα Ε'. Ὀρθόδοξος Ἐκκλησιολογία, Ἀθήναι 1973.

Konidaris Gerassimos, Gedanken zur ökumenischen Bewegung, ἐν «Stimmen der Orthodoxie zu Grundfragen des II. Vatikanus», herausgegeben von Damaskinos Papandreou, Herder Wien—Freiburg. Basel 1969, σελ. 373-385.

Τοῦ αὐτοῦ, Zur Frage nach der Einheit der Kirche in Episkopat und Tradition [Ἀνάτυπον ἐκ τῆς Ἐπετηρίδος Βυζαντινῶν Σπουδῶν], Ἀθήναι 1973.

Τοῦ αὐτοῦ, Ist ein Konsensus im Amt und in der Eucharistie in der Ökumenischen Bewegung möglich? Eine Antwort durch Untersuchungen der Quellen der zwei ersten Jahrhunderte, σελ. 545 [ἐκτυποῦται νῦν].